

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci sociálně-právní ochrany nezletilého Adama (nar. yyyy)

A. Závěry šetření

Z pověření veřejného ochránce práv JUDr. Stanislava Křečka, který na mě přenesl některé oblasti své působnosti¹, mj. i oblast ochrany práv dětí, jsem na základě podnětu paní A., bytem xxxxx, zahájila šetření podle § 14 zákona o veřejném ochránci práv². Předmětem šetření byl postup Magistrátu města Brna (dále také „magistrát“) a Úřadu městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora (dále také „OSPOD Řečkovice“) při výkonu sociálně-právní ochrany syna stěžovatelky, Adama (nar. yyyy).

Ve zprávě o šetření jsem dospěla k těmto závěrům:

- **Magistrát města Brna pochybil**, když podnět nemocnice B. ze srpna 2019 nepostoupil místně příslušnému OSPOD Řečkovice, případně sám nekontaktoval matku a nepřijal potřebná opatření sociálně-právní ochrany k poskytnutí pomoci matce.
- **OSPOD Řečkovice a Magistrát města Brna se dopustily závažného pochybení**, když pominuly nezbytné kroky sociálně-právní ochrany vedoucí ke správnému vyhodnocení celé situace (komunikace s matkou a zmapování celé situace tak, aby bylo možné předejít oddělení dítěte od matky).
- **Magistrát města Brna závažně pochybil**, když autoritativně rozhodl o formě a četnosti kontaktů s matkou a když bez soudního rozhodnutí sám rozhodl o pozastavení kontaktů matky s dítětem.

Magistrát města Brna i Úřad městské části Brno Řečkovice a Mokrá Hora mi zaslaly svá vyjádření ke zprávě o šetření. Pro lepší přehlednost člením toto závěrečné stanovisko na dvě části nazvané:

I. Magistrát města Brna

II. Úřad městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora

1 Podle ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

I. Magistrát města Brna

B. Vyjádření úřadu

Tajemník Magistrátu města Brna Ing. Oliver Pospíšil se ke zprávě o šetření vyjádřil v dopisu z října 2020. Uvedl v něm řadu výhrad k jednotlivým zjištěním zprávy o šetření a závěrem konstatoval, že pracovníci Referátu náhradní rodinné péče Magistrátu města Brna byli seznámeni se závěry zprávy o šetření, aby se v co možná nejvyšší míře předešlo chybám při výkonu sociálně-právní ochrany magistrátu. O žádných opatřeních k nápravě mě tajemník neinformoval.

K jednotlivým pochybením se tajemník vyjádřil takto:

- (1) Tajemník souhlasil s tím, že magistrát pochybil, když prokazatelně nepostoupil místně příslušnému OSPOD Brno-Řečkovice a Černá Hora (dále jen „OSPOD Řečkovice“) podnět nemocnice B. ze srpna 2019. Tajemník píše, že sociální pracovnice magistrátu OSPOD Řečkovice fakticky informovala a byla s ním následně v kontaktu, což ale nelze prokázat záznamy ve spisové dokumentaci.
- (2) K pochybení, které se týkalo autoritativní úpravy styku matky s dítětem, tajemník uvedl, že ve věci úpravy styku rozhodoval soud o návrhu na vydání předběžného opatření dne 21. 8. 2020. Soud návrh na vydání předběžného opatření zamítl, protože neshledal důvody pro jeho nařízení. V té době kontakty matky s dítětem neprobíhaly, protože matka se toho času kontaktu s dítětem nedožadovala.

Tajemník dále uvádí, že v období, kdy vznikne neshoda mezi pěstounem a rodiči (případně jinými osobami) o kontaktu s dítětem, do doby, než o řešení situace rozhodne autoritativně soud, by měl určovat pravidla styku orgán sociálně-právní ochrany dětí. Právě tento orgán je podle tajemníka nejlépe předurčen pro tuto funkci, neboť je ze strany státu vybaven pro vrchnostenský výkon své funkce, přičemž tak činí v nezbytné míře s ohledem na nejlepší zájem dítěte.

- (3) K pochybení, že magistrát pominul nezbytné kroky sociálně-právní ochrany vedoucí ke správnému vyhodnocení celé situace (nedostatečná komunikace s matkou a zmapování situace tak, aby bylo možné předejít oddělení dítěte od matky) tajemník uvedl následující:

Tajemník popsal faktické kroky, které podnikl magistrát a které jsou popsány i ve zprávě o šetření. Dále upozornil na to, že magistrát dohodl hned při prvním setkání s matkou spolupráci mezi magistrátem a psychiatrem matky za účelem poskytování informací o zdravotním stavu matky. Tajemník zdůraznil, že přes těžkosti spojené s omezeními v době koronavirové nákazy na jaře 2020 zjistil magistrát důležité informace potřebné pro výkon sociálně-právní ochrany dítěte. Tajemník popisuje psychiatrickou diagnózu matky a uvádí, že v květnu 2020 matčin psychiatr nedoporučil předání dítěte do péče matky. Matčin psychiatr doporučil pro potřeby soudního řízení o změně výchovy vypracování znaleckého posudku i přesto, že neviděl důvod k pozastavení kontaktů matky s dítětem. Psychiatr doporučil výraznější podporu a edukaci matky ze strany organizací poskytujících

sociálně-aktivizační služby. Tajemník argumentuje, že se magistrát snažil zmapovat jak zdravotní stav matky, tak vliv choroby na její schopnost pečovat o dítě.

Tajemník dále nevidí příčinnou souvislost mezi nepostoupením podnětu nemocnice B. místně příslušnému OSPOD Řečkovice nebo nepřijetím potřebných opatření k poskytnutí pomoci matce ze strany magistrátu a oddělením dítěte od matky. Tajemník má za to, že se zdravotní stav matky pravděpodobně zhoršil v důsledku porodu, což bylo i důvodem k hospitalizaci matky na uzavřeném psychiatrickém oddělení a následnému svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu. Z toho tajemník vyvozuje, že dítě od matky nebylo odděleno z důvodu jejího zdravotního postižení, ale proto, že se ocitlo v bezprizorním stavu. V této souvislosti zdůraznil, že nejlepší zájem dítěte a jeho blaho má přednost před zájmy matky, byť se zdravotním postižením.

- (4) Závěrem tajemník ve svém vyjádření dovozuje, že nesouhlasím s postupem magistrátu, kdy se magistrát rozhodl požadovat v rámci soudního řízení vypracování znaleckého posudku, který by zhodnotil možnosti matky, co se týká její péče o dítě. K tomu tajemník uvedl, že s tímto mým názorem nesouhlasí, neboť jím podle jeho názoru „dítě degraduji ze subjektu práv na pouhý předmět a uvažuji o něm jen o jako o jakémsi nástroji pro léčení matky“. Tajemník přitom poukázal na Úmluvu o právech dítěte, podle které musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoliv činnosti týkající se dětí.

Tajemník mě rovněž informoval o tom, že se zprávou o šetření seznámil pracovníky magistrátu tak, aby se v co nejvyšší možné míře předešlo chybám při výkonu sociálně-právní ochrany dětí magistrátem.

C. Závěrečné hodnocení

Opatření úřadu nepovažuji za dostatečná. S ohledem na nepřijetí dostatečných opatření k nápravě Magistrátem města Brna vydávám své závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

K jednotlivým bodům uvádím následující.

Ad bod (1)

Jak uvádí sám tajemník, ve spisové dokumentaci není uložen záznam o tom, že by magistrát postoupil podnět nemocnice B. ze srpna 2019 místně příslušnému OSPOD Řečkovice. Tajemník tvrdí, že pracovnice magistrátu navázala s OSPOD Řečkovice neformální spolupráci, což však OSPOD Řečkovice nepotvrdil. Pověřená právnička Kanceláře veřejného ochránce práv za účelem zjištění této informace telefonicky kontaktovala OSPOD Řečkovice a klíčová sociální pracovnice, se kterou hovořila, potvrdila, že se o těhotenství paní A. a jejích psychických obtížích OSPOD Řečkovice dozvěděl až po porodu, kdy se na něj obrátila přímo nemocnice B.

I v případě, že by bylo pravdou, že magistrát kontaktoval místně příslušný OSPOD Řečkovice, nepodnikl žádné další kroky. V tomto případě nepovažuji za podstatné to, že

byla (jak uvádí tajemník) nedostatečně vedená spisová dokumentace. Pokud by byla sociální práce s matkou zahájena včas, po prvním upozornění ze strany nemocnice B., je možné, že by se mohla situace vyvíjet jinak.

OSPOD Řečkovice, případně magistrát by měl dostatek času, aby zjistil, v jakém zdravotním stavu matka je, a mohl jí nabídnout možnosti řešení její situace. Pokud by matka měla dostatek informací o tom, jak probíhá adopce, či o tom, jaké podpory by se jí mohlo ze strany státu dostat (pobyt s dítětem v dětském centru, spolupráce s OSPOD, spolupráce s odbornými pomocnými organizacemi apod.), je možné, že by byla v lepší psychické pohodě. To však zpětně nelze posoudit, protože se OSPOD Řečkovice ani magistrátu až do dnešního dne nepodařilo zjistit bližší informace o důvodech umístění matky na uzavřeném oddělení psychiatrie, ani o jejím zdravotním stavu v době kolem porodu. Ani v případě, že by magistrát tyto informace zpětně získal, nic by to nezměnilo na skutečnosti, že se matce nedostalo včas (to znamená před porodem a těsně po něm) dostatečné podpory a pomoci.

Trvám na svém závěru o tom, že magistrát pochybil, když podnět nemocnice B. ze srpna 2019 nepostoupil místně příslušnému OSPOD Řečkovice, případně sám nekontaktoval matku a nepřijal potřebná opatření sociálně-právní ochrany matce.

Ad bod (2)

Jsem s tajemníkem zajedno v tom, že orgán sociálně-právní ochrany dětí je vybaven vrchnostenským oprávněním ze strany státu. Tuto funkci by měl vykonávat v nezbytné míře s ohledem na nejlepší zájem dítěte, a zejména pak v souladu se zákonným zmocněním. Zpráva o šetření se zaměřila především na nastavení kontaktů matky s dítětem hned zpočátku po propuštění z nemocnice, přičemž tajemník odkazuje na soudní rozhodnutí ze srpna 2020. Ve zprávě jsem poukazovala na to, že po propuštění matky z psychiatrického oddělení nemocnice stanovil magistrát autoritativním způsobem kontakty matky s dítětem tak, že matka se s dítětem poprvé setkala až 14 dnů po svém propuštění z nemocnice a frekvence setkání byla zpočátku nastavena po čtrnácti dnech. Kontakty byly asistované.

Ačkoli je orgán sociálně-právní ochrany dětí vybaven vrchnostenskými nástroji, zákon rovněž stanoví, v jakých případech má oprávnění tyto nástroje využívat. V otázce nastavení kontaktů matky s dítětem neměl magistrát zákonné zmocnění, aby se stavěl do této role. Neexistuje-li soudní úprava styku rodiče s dítětem, orgán sociálně-právní ochrany dětí nemá oprávnění kontakt omezovat, ani o něm autoritativně rozhodovat.

Postup, kdy magistrát matce oznámil, jakým způsobem budou kontakty probíhat, nelze považovat za správný. Matka byla v období šestinedělí, užívala psychiatrickou medikaci a navíc jí bylo odebráno dítě. Byla tedy velmi zranitelná a mělo se jí dostat patřičné podpory, aby mohla co nejrychleji navázat úzký kontakt se svým dítětem.

Magistrát měl tedy v daném případě předně zjistit, jak často si matka přeje dítě vídat, a snažit se zprostředkovat dohodu mezi matkou a pěstounkou. Pěstouni mají povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s rodiči, pokud soud svým

rozhodnutím nestanoví jinak.³ Nadto argumenty, které použil tajemník (neshody mezi rodičem a pěstounem v mezidobí, než o úpravě styku rozhodne soud) nelze aplikovat na tento případ, neboť matka zpočátku magistrátu i pěstounce důvěřovala a byla ochotna spolupracovat.

Magistrát by měl dohlížet na to, aby styk dětí v pěstounské péči s jejich rodiči probíhal takovým způsobem a v takovém rozsahu, aby k rozvíjení sounáležitosti dítěte s rodiči skutečně docházelo.

Jsem přesvědčena o tom, že je-li dítě svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu z důvodů jako v tomto případě, matka by měla mít možnost co nejčastějšího kontaktu s dítětem, aby s ním mohla navázat a rozvíjet vztah. Kontakt by v takovém případě mohl probíhat i několikrát týdně. Asistovaný kontakt matky s novorozeným dítětem po dobu max. 2 hodin jednou za 14 dnů považuji za zcela nedostatečný.

Trvám na svém závěru o tom, že se magistrát dopustil závažných pochybení, když autoritativně rozhodl o formě a četnosti kontaktů s matkou a když bez soudního rozhodnutí sám rozhodl o pozastavení kontaktů s matkou.

Navíc musím upozornit, že tuto otázku s pracovníky a vedením magistrátu projednávala již v minulosti předchozí veřejná ochránkyně práv při šetření jiných případů⁴. Z tohoto případu vyplývá, že v tomto směru nedošlo ke změně v praxi magistrátu, kterou přislíbil, což pokládám za alarmující.

Ad bod (3)

Souhlasím s tím, že magistrát po propuštění matky z nemocnice dostatečným způsobem spolupracoval s psychiatrem, který má v péči matku, jakož i s tím, že se snažil zjistit dostatek informací o matčině zdravotním stavu, a o tom, zda je matka schopna péče o dítě. Podotýkám, že pochybení, které ve zprávě o šetření magistrátu vytýkám, se týkalo počátečního postupu magistrátu před tím, než podal návrh soudu na svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu a sociální práce v souvislosti s odebráním dítěte. V podrobnostech odkazuji na tuto zprávu (viz bod C.1.1 a C.1.2 zprávy).

Ve zprávě o šetření jsem shledala pochybení v tom, že nejprve OSPOD Řečkovice, a návazně i magistrát před svěřením dítěte do pěstounské péče nekontaktovaly matku, ani se nepokusily zjistit bližší informace o jejím zdravotním stavu.

Předtím, než sociální pracovnice OSPOD Řečkovice požádala magistrát o zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu, navštívila pouze příbuzné matky. Matku samotnou osobně nenavštívila, ani se nepokusila zjistit bližší informace o jejím zdravotním stavu, pouze ji bez dalšího informovala o tom, že dítě bude svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu. Za správný bych považovala postup, kdy by sociální pracovnice

³ Viz § 960 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a § 47a odst. 2 písm. h) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Viz zpráva o šetření a závěrečné stanovisko ve věci sp. zn. 4669/2016/VOP dohledatelne na <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/6836> a sp. zn. 6729/2018/VOP (Vaše sp. zn. Om 109/17).

matku v první řadě navštívila, pokusila se s ní osobně probrat její aktuální situaci a zjistila, zda je ochotna poskytnout souhlas s poskytnutím informací o jejím zdravotním stavu. Poté by OSPOD Řečkovice mohl o tyto informace požádat zdravotnické zařízení. Tyto prvotní kroky by mu pomohly učinit si představu o tom, v jakém stavu se matka skutečně nachází a zda je svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu tím skutečně nejvhodnějším řešením celé situace.

Magistrát se v tomto ohledu dopustil stejného pochybní jako OSPOD Řečkovice, neboť podal soudu návrh na svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, aniž by zjišťoval informace nezbytné ke správnému vyhodnocení celé situace.

Tajemník dále popírá souvislost mezi nepostoupením podnětu nemocnice B. z roku 2019 místně příslušnému OSPOD Řečkovice a nepřijetím potřebných opatření k poskytnutí pomoci matce ze strany magistrátu a oddělením dítěte od matky. Tajemník má za to, že se zdravotní stav matky pravděpodobně zhoršil v důsledku porodu a má za to, že dítě od matky nebylo odděleno z důvodu jejího zdravotního postižení, ale proto, že se ocitlo v bezprizorním stavu.

Tvrzení tajemníka o tom, že neexistuje souvislost mezi nečinností magistrátu po obdržení podnětu ze strany nemocnice B. z roku 2019 a oddělením dítěte od matky, je v tomto případě pouhou domněnkou.

Jak jsem již uvedla v poznámce k bodu (1), magistrát nezískal bližší informace o okolnostech umístění matky na uzavřené oddělení psychiatrie. V současnosti víme, že matka byla na tomto oddělení umístěna pouhých 8 dnů, a poté byla z nemocnice propuštěna do domácího léčení.

S ohledem na výše uvedené **trvám na závěru zprávy o tom, že OSPOD pochybil, když pominul nezbytné kroky sociálně-právní ochrany vedoucí ke správnému vyhodnocení celé situace, když v první řadě osobně nenavštívil matku, nepokusil se s ní projednat situaci a nepokusil se zjistit bližší informace o jejím zdravotním stavu.**

Ad bod (4)

Na straně 9 zprávy v oddílu věnovaném kontaktům matky s dítětem jsem mimo jiné uvedla, že mám informace o tom, že magistrát bude navrhnout vypracování znaleckých posudků, které by zhodnotily možnosti péče matky o dítě. Z tohoto tvrzení tajemník dovodil, že s vypracováním znaleckého posudku nesouhlasím. Uvedl také, že tímto postupem „degraduji dítě ze subjektu práv na pouhý předmět a uvažuji o něm jen o jako o jakémsi nástroji pro léčení matky“.

Proti tomuto tvrzení jsem nucena se zásadně ohradit. Zpráva o šetření žádným způsobem nekritizuje úmysl magistrátu navrhnout vypracování znaleckého posudku. Zpráva ani šetření postupu magistrátu rovněž neměly za cíl činit z dítěte nástroj pro léčení matky. Při prošetřování postupu magistrátu jsem vycházela ze zájmů dítěte a základních zásad sociálně-právní ochrany dětí. Jedním ze základních práv dítěte, které deklaruje řada mezinárodních úmluv, je právo dítěte na rodinný život. Toto právo požívá vysoké ochrany, kterou mu zaručuje jak vnitrostátní, tak i mezinárodní právní úprava. Listina základních

práv a svobod stanoví, že péče o děti a jejich výchova je právem rodičů a děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči.⁵ Podle Úmluvy o právech dítěte⁶ státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Ochranu práva na rodinný život zaručují i další významné mezinárodní dokumenty, jako je např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod,⁷ která zakotvuje právo každého občana na respektování jeho soukromého a rodinného života a další.

Zpráva konstatovala závažné pochybení magistrátu zejména v samém počátku, kdy se rozhodovalo o tom, kdo by měl zabezpečit péči o dítě po porodu, během hospitalizace matky. V rámci šetření jsem dospěla k závěru, že jak **OSPOD Řečkovice, tak následně magistrát nezjistily dostatek informací, aby mohly objektivně posoudit, zda je skutečně v nejlepším zájmu dítěte jeho odebrání matce a zda se jedná o opodstatněný zásah do práva na rodinný život dítěte a matky.**

Smyslem celého odstavce, ve kterém jsem se vyjádřila k otázce znaleckých posudků, však bylo **upozornit na to, že přes vyhrocenou komunikaci s matkou by magistrát měl i nadále usilovat o poskytnutí maximální možné podpory a pomoci matce tak, aby měla i nadále šanci navázat vztah se svým dítětem.**

D. Opatření k nápravě

S ohledem na shora uvedené Magistrátu města Brna navrhuji, aby ve své budoucí praxi v obdobných případech:

- vždy náležitě pracoval s rodičem dítěte, které potřebuje ochranu; zejména, aby před zvažováním odebráním dítěte z péče rodiče osobně projednal situaci s rodičem, náležitě zjišťoval a vyhodnotil možnosti péče rodiče o dítě, případně jakou podporu a pomoc by rodič potřeboval, aby mohl o dítě pečovat,
- v případě osob se zdravotním postižením by si měl být magistrát vědom, že dítě nesmí být od rodičů odděleno z důvodu zdravotního postižení rodiče, a že orgán sociálně-právní ochrany dětí je těmto rodičům povinen poskytnout odpovídající podporu,⁸
- pokusil se zjistit co nejvíce informací o zdravotním stavu rodiče a k těmto zjištěním přihlížel při zvažování dalšího postupu týkajícího se péče o dítě,

5 Čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, přijaté usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.

6 Čl. 9 Úmluvy o právech dítěte, sjednané 20. listopadu 1989 v New Yorku, vyhlášené pod č. 104/1991 Sb.

7 Čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod sjednané v Římě dne 4. listopadu 1950, vyhlášené pod č. 209/1992 Sb.

8 Viz čl. 23 odst. 4, věta druhá a čl. 23 odst. 2, věta druhá Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, vyhlášené pod č. 10/2010 Sb. m. s.

- pomohl zprostředkovat rodičům dětí v pěstounské péči kontakt s dětmi v takové formě a rozsahu, který bude sloužit rozvíjení sounáležitosti rodičů s dětmi; rodiče by měli mít možnost co nejširšího kontaktu s dítětem a kontakt by měl probíhat v přirozených podmínkách; nařídít omezení kontaktu nebo jeho asistovanou formu může jen soud,
- poučil sociální pracovníky o správném postupu v obdobných případech.

Závěrečné stanovisko zasílám tajemníkovi Magistrátu města Brna a žádám, aby mi podle § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud Magistrát města Brna nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Magistrátu města Brna.

II. Úřad městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora

B. Vyjádření úřadu

Tajemnice Úřadu městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora Mgr. Simona Ledererová se ke zprávě o šetření vyjádřila v dopisu z listopadu 2020. Uvedla v něm, že má za to, že OSPOD Řečkovice a Mokrá Hora nepochybil, danou situaci vyřešil adekvátně okolnostem a k zajištění péče o nezletilého Adama. Tajemnice rovněž podotkla, že matka byla přítomna předání dítěte pěstounce a s tímto předáním souhlasila a děkovala za přístup OSPOD ve věci jejího syna. Z uvedených důvodů tajemnice nenavrhla žádná opatření k nápravě.

K jednotlivým pochybením se tajemnice vyjádřila takto:

- (1) Uvedla, že OSPOD s matkou komunikoval dostatečně a dbal na to, aby vše pochopila a spolupracovala. Nesouhlasí s tím, že by došlo k odebrání dítěte, aniž by předtím OSPOD matku kontaktoval a pokusil se s ní věc projednat. Tajemnice rovněž argumentuje tím, že vstup na uzavřené psychiatrické oddělení je velmi problematický. Zjištění zdravotního stavu nebylo podle tajemnice možné, protože lékaři OSPOD nesdělují informace o zdravotním stavu pacientů. Kromě toho tajemnice uvedla, že OSPOD jednal v časové tísní.
- (2) Nesouhlasí s tvrzením, že dítě bylo matce odebráno z důvodu její zdravotní diagnózy, což dokládá tím, že OSPOD v té době diagnózu matky neznal.
- (3) Ve vyjádření odkazuje na konstatování zprávy o šetření o tom, že rodiče dětí v pěstounské péči mají právo se s dítětem osobně stýkat a mají právo na informace (viz strana 6 zprávy o šetření). K tomu tajemnice uvedla, že OSPOD tuto zásadu nijak neporušil, ani nezpochybnil.

C. Závěrečné hodnocení

S ohledem na nepřijetí opatření k nápravě Úřadem městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora vydávám své závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv. Součástí stanoviska je návrh opatření k nápravě.

K jednotlivým bodům uvádím následující.

Ad bod (1)

Zjištěné pochybení, které spočívalo v nedostatečné komunikaci s matkou a zmapování situace tak, aby bylo případně možné předejít oddělení dítěte od matky, se týká postupu OSPOD do svěřeni nezletilého Adama do pěstounské péče na přechodnou dobu, tedy do 3. ledna 2020.

Nezletilý Adam se narodil dne yyyy a nemocnice B. požádala OSPOD o spolupráci dne 30. 12. 2019. Dne 2. 1. 2020 kontaktoval OSPOD sociální pracovníci nemocnice B. a zjistil, že matka byla umístěna na uzavřené oddělení psychiatrické kliniky a nezletilý Adam může být v nemocnici hospitalizován nejdéle do 6. 1. 2020.

OSPOD provedl místní šetření v rodině matky a zjišťoval možnosti umístění Adama v rámci širší rodiny. Matku osobně nenavštívil a kontaktoval ji pouze telefonicky téhož dne (2. 1. 2020), kdy ji sociální pracovníce informovala o tom, že dítě bude pravděpodobně svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Za svým tvrzením o tom, že k odebrání dítěte došlo, aniž by OSPOD matku osobně kontaktoval a pokusil se s ní věc projednat, stojím. Předtím, než sociální pracovníce požádala Magistrát města Brna o zprostředkování pěstounské péče na přechodnou dobu, navštívila pouze příbuzné matky. Matku samotnou osobně nenavštívila, ani se nepokusila zjistit bližší informace o jejím zdravotním stavu, pouze ji bez dalšího informovala o tom, že dítě bude svěřeno do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Nesouhlasím ani s argumentem, že vstup na uzavřené oddělení psychiatrické kliniky je velmi problematický. Podle mých informací fungují uzavřená oddělení psychiatrických klinik tak, že pacienti je nemohou samovolně opouštět. To znamená, že jsou v nich z důvodu svého zdravotního stavu „uzavřeni“. Návštěvy ovšem přijímat mohou v určených návštěvních hodinách. Nemám však informaci o tom, že by se OSPOD pokusil sjednat takovou návštěvu u matky. Sociální pracovníce nadto matku na tomto oddělení bez problémů navštívila, ale až tři dny po svěřeni Adama do pěstounské péče na přechodnou dobu.

Ve zprávě o šetření jsem se rovněž vyjadřovala k tomu, jakým způsobem se OSPOD mohl pokusit získat informace o zdravotním stavu matky. Za správný bych považovala postup, kdy by sociální pracovníce matku v první řadě navštívila, pokusila se s ní probrat její aktuální situaci a zjistila, zda je ochotna poskytnout souhlas s poskytnutím informací o jejím zdravotním stavu. Poté by OSPOD mohl o tyto informace požádat zdravotnické zařízení. Tyto prvotní kroky by mu pomohly učinit si představu o tom, v jakém stavu se

matka skutečně nachází a zda je svěřením dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu tím skutečně nejvhodnějším řešením celé situace.

Tajemnice ve svém vyjádření argumentuje časovou tísň, ale současně uvádí, že nemocnice byla ochotna nezletilého Adama hospitalizovat až do 6. ledna 2020. Souhlasím s tím, že OSPOD se nacházel v časové tísni. Mám však za to, že se nejednalo o tak velkou časovou tíseň, že by nemohl stihnout navštívit matku v nemocnici a pokusit se zjistit bližší informace o jejím zdravotním stavu, a to právě s ohledem na nejzávažnější zásah do rodinného života dítěte, jakým je jeho odebrání z péče matky po porodu.

S ohledem na výše uvedené **trvám na závěru zprávy o tom, že OSPOD pochybil, když pominul nezbytné kroky sociálně-právní ochrany vedoucí ke správnému vyhodnocení celé situace, když v první řadě osobně nenavštívil matku, nepokusil se s ní projednat situaci a nepokusil se zjistit bližší informace o jejím zdravotním stavu.**

Ad bod (2)

Tajemnice nesouhlasí s tvrzením, že dítě bylo matce odebráno z důvodu její diagnózy, protože OSPOD její diagnózu v této době neznal. V textu zprávy o šetření je uvedeno, že *„Odebráním dítěte z péče matky z důvodu její diagnózy bez předchozích kroků sociální práce, které by potvrdily důvodnost tohoto kroku, se matce nedostalo podpory garantovaného Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením...“*

Souhlasím s tvrzením tajemnice o tom, že OSPOD neznal přesnou diagnózu matky. OSPOD však měl informace o tom, že matka je hospitalizovaná na oddělení psychiatrické kliniky. Článek 1 odst. 2 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením vyjmenovává, kdo se za takovou osobu považuje. Jedná se o osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.

Lze dovodit, že paní A. naplňuje definici osoby se zdravotním postižením podle uvedené úmluvy. OSPOD bylo známo, že paní A. byla na psychiatrii hospitalizována již v minulosti. Ačkoliv OSPOD nevěděl, jakou má paní A. diagnózu, měl postupovat tak, aby jí poskytl maximální možnou podporu v situaci, kdy nebyla schopna se z důvodu hospitalizace na psychiatrickém oddělení postarat o své dítě.

Oddělení dítěte od matky představuje velmi významný zásah do práva na rodinný život. Toto právo požívá vysoké ochrany, kterou mu zaručuje jak vnitrostátní, tak i mezinárodní právní úprava (podrobněji viz strana 6 a 7 této zprávy).

Vzhledem k tomu, že oddělení dítěte od matky představuje významný zásah do práva na rodinný život, měl by OSPOD vždy v první řadě dostatečně prověřit, zda bylo oddělení dítěte od matky nezbytně nutné.

Ad bod (3)

Tvrzení o tom, že rodiče dětí v pěstounské péči mají právo se osobně s dítětem stýkat a mají právo na informace, je součástí bodu C.2 zprávy o šetření. Tento bod konstatoval

pochybení Magistrátu města Brna, nikoliv OSPOD Brno-Řečkovice a Mokrá Hora. Souhlasím s tvrzením tajemnice, že tuto zásadu OSPOD nijak nezpochybnil, ani neporušil.

D. Opatření k nápravě

S ohledem na shora uvedené Úřadu městské části Brno-Řečkovice navrhuji, aby ve své budoucí praxi v obdobných případech:

- vždy náležitě pracoval s rodičem dítěte, které potřebuje ochranu; zejména aby před zvažováním odebráním dítěte z péče rodiče osobně projednal situaci s rodičem, náležitě zjišťoval a vyhodnotil možnosti péče rodiče o dítě, případně jakou podporu a pomoc by rodič potřeboval, aby mohl o dítě pečovat,
- v případě osob se zdravotním postižením by si měl být OSPOD vědom, že dítě nesmí být od rodičů odděleno z důvodu zdravotního postižení rodiče a že orgán sociálně-právní ochrany dětí je těmto rodičům povinen poskytnout odpovídající podporu,⁹
- pokusil se zjistit co nejvíce informací o zdravotním a stavu rodiče a k těmto zjištěním přihlížel při zvažování dalšího postupu, týkajícího se péče o dítě, a
- poučil sociální pracovníky o správném postupu v obdobných případech.

Závěrečné stanovisko zasílám tajemnici Úřadu městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora a žádám, aby mi podle § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělila, zda provedla navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také stěžovateli.

Pokud Úřad městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora nepřijme navržená opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudu považovat za dostatečná, podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost včetně sdělení jmen osob oprávněných jednat jménem Úřadu městské části Brno-Řečkovice a Mokrá Hora.

Brno 25. ledna 2021

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)

9 Viz čl. 23 odst. 4, věta druhá, a čl. 23 odst. 2, věta druhá, Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.